

SUOMEN VAPAA-AJAN-
KALASTAJIEN
KESKUSJÄRJESTÖ

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Vanha talvitie 2–6 A 11
00580 Helsinki
olli.saari@vapaa-ajankalastaja.fi

LAUSUNTO

26.8.2024

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Viite Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi (VN/25102/2023)

Asia Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön (SVK) lausunto aluehallintouudistuksen esitysluonnoksesta

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön lausunto

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on tutustunut hallituksen valmistelemaan esitysluonnokseen aluehallintouudistuksesta, joka kytkeytyy Orpon hallitusohjelman kirjauksiin valtion aluehallinnosta ja sen uudistamisesta. Osana uudistusta nykyiset elinkeino- liikenne- ja ympäristö (ELY)-keskukset muutettaisiin elinvoimakeskuksiksi. SVK lausuu asiasta kalataloutta koskien kunnioittavasti seuraavaa.

Esityksen mukaan kalatalouden tehtävät siirtyisivät kokonaisuudessaan uusiin elinvoimakeskuksiin. Kalataloustehtävät koostuisivat elinvoimakeskukselle kalastuslaissa, vesilaissa, vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa ja ympäristönsuojelulaissa säädetyistä kalatalouteen ja yleisen kalatalousedun valvontaan liittyvistä tehtävistä, joita kuvattu tarkemmin lausunnon lopun Taustaa-kappaleessa. **SVK toteaa, että nykyiset ELY-keskusten kalataloustehtävät ovat erittäin laaja ja kovaa asiantuntemusta edellyttävä kokonaisuus, joiden hoitaminen on turvattava uudistuksen yhteydessä.** Kalatalouden substanssilainsäädännön tehtävien ohella yksittäinen erittäin tärkeä kokonaisuus on yleisen kalatalousedun valvonta. Sen riippumaton toteuttaminen on turvattava sekä samalla varmistaa, että sinänsä laajan kokonaisuuden hallitsemiseen on henkilöstölle tarjolla riittävästi koulutusta ja tukea.

Aluehallintouudistuksessa on tarkoitus myös säilyttää nykyinen kalataloustehtävien aluejako kolmeen. SVK toteaa, nykymalli mahdollistaa alueellisten erityispiirteiden (rannikko, Järvi-Suomen sisävesialueet, Pohjois-Suomi) huomioon ottamisen viranomaistyössä ja asiantuntemuksessa. **SVK kannattaa kalatalouden osalta nykyisen aluejakomallin säilyttämistä aluehallintouudistuksen yhteydessä.** Poikkeuksena nykytilanteeseen sisältyy esitykseen Päijät-Hämeen alueen siirtäminen rannikon alueeseen, jota SVK ei kalataloudellisista näkökulmista tarkasteltuna kannata.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Olli Saari
toiminnanjohtaja

TAUSTAA (kopioituna hallituksen esitysluonnoksesta)

Nykytilan kuvaus kalatalouden tehtävistä valtion hallinnossa

- *Kalataloushallinto on kaksiportainen muodostuen maa- ja metsätalousministeriöstä sekä ELYkeskuksista. Kalataloustehtäviä ei hoideta keskusvirastossa muutamaa yksittäistä tehtävää lukuun ottamatta. Kalatalouden tehtävät sijoittuvat E-vastuualueille ja ne on osoitettu keskittämistehtävinä kolmelle ELY-keskukselle: Varsinais-Suomi, Pohjois-Savo ja Lappi. Jokaisella näistä on useita toimipisteitä niin, että lähes kaikkien maakuntien alueella on sijoitettuna vähintään yksi kalatalousvirkamies.*
- *Kalataloushallinnon tehtävät perustuvat Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan ja sen kansalliseen toimeenpanoon liittyvään lainsäädäntöön sekä mm. kalastuslakiin, vesilakiin ja ympäristönsuojelulakiin sekä rajajokiin liittyvään lainsäädäntöön.*
- *Elinkeinokalatalouden tehtävät liittyvät koko arvoketjuun: kaupalliseen kalastukseen ja kalankasvatukseen sekä kalanjalostukseen ja kalakauppaan. Valtaosa tehtävistä perustuu EU:n asetuksiin, jotka ovat jäsenmaissa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä. EU:n yhteinen kalastuspolitiikka käsittää kalastuksen säätelyn, valvonnan ja markkinajärjestelyn sekä kalataloustietojen keruun ja rahoitustukijärjestelmän (Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahasto, EMKVR).*
- *Varsinais-Suomen ELY-keskus vastaa EU:n yhteisen kalastuspolitiikan valvonnasta valtakunnallisena keskittämistehtävänä, koska koko Itämeren kattavaa ja kansainvälistä yhteistyötä vaativaa kalastuksenvalvontaa ei voi hajauttaa pieniin alueellisiin yksiköihin.*
- *Kalakantojen hoidon ja vapaa-ajankalatalouden tehtävät koostuvat lupa-, valvonta- ja edistämistehtävistä sekä kalastuksen järjestämiseen esim. kalastuksen rajoittamiseen liittyvistä hallintopäätöksistä. Esimerkkeinä tehtävistä voidaan mainita kalastuksen järjestämiseen, kalastuksen rajoittamiseen, kalakantojen hoitoon, kalatalousvelvoitteiden valvontaan ja toimeenpanoon sekä kalastonhoitomaksuvarojen jakamiseen liittyvät tehtävät. Tehtävien lainsäädännöllinen perusta on kalastuslaissa, vesilaissa, ympäristönsuojelulaissa, laissa vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä, rajajokisopimuksissa ja niiden kansalliseen toimeenpanoon liittyvissä valtuuslaeissa.*
- *Vesilakiin ja ympäristönsuojelulakiin perustuvia tehtäviä ovat kalatalouden yleisen edun valvonta, kalatalousvelvoitteiden toteuttamissuunnitelmien ja kalataloudellisten tarkkailusuunnitelmien hyväksyminen ja toteutuksen valvonta sekä kalatalousmaksujen periminen ja käyttösuunnitelmien hyväksyminen ja toteuttaminen. ELY-keskusten kalatalousviranomaiset käyttävät puhevaltaa yleisen kalatalousedun osalta vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisissa hankkeissa.*
- *Myös Euroopan unionin lainsäädännöstä tulee suoraan vapaa-ajankalataloutta ja kalakantojen hoitoa velvoittavaa lainsäädäntöä. Lisäksi useissa direktiiveissä, mm. vesipuitedirektiivi ja meristrategiadirektiivi, on velvoitteita, jotka välillisesti tuovat tehtäviä alueelliselle kalataloushallinnolle.*
- *Tehtäviin kuuluu myös 118 kalatalousalueen ohjaus, valvonta ja toiminnan rahoittaminen sekä ohjata ja valvoa valtion varoin tehtävää kalatalouden neuvontatyötä.*

Arviointi kalataloustehtävien nykytilasta

- *Kalataloushallinnon kaksiportaisuuden johdosta ELY-keskukset vastaavat hyvin monenlaisista kalatalouden tehtävistä, jotka perustuvat laaja-alaiseen lainsäädännölliseen pohjaan.*
- *Kalataloustehtävien keskittäminen kolmeen ELY-keskukseen on toiminut hyvin. Keskittämiseen päädyttiin tehtävien hoidon riittävän asiantuntemuksen takaamiseksi ja mm. sijaisuuksien hoitamisen varmistamiseksi. Aiemmin pienemmissä yksiköissä oli liian isoja asiakokonaisuuksia yhden virkamiehen vastuulla ja hallinto oli haavoittuvainen.*
- *Kalatalouden tehtävien pitäminen yhtenäisenä kokonaisuutena aluehallinnossa on tärkeää hallinnon toimintakyvyn ja tuottavuuden kannalta. Nykyinen kolmen kala-asioita hoitavan ELY-keskuksen malli turvaa niukkojen henkilöresurssien joustavan käytön ja tehtävien hoitoon tarvittavan osaamisen säilymisen. Kalatalouden asiantuntijoiden tehtävänkuvat ELY-keskuksissa muodostuvat useista eri*

kalatalouden tehtävistä, jolloin asiantuntijoiden työpanosta käytetään joustavasti ja kustannustehokkaasti.

- *ELY-keskusten hallinnoiman pienen EMKVR-ohjelman varoja ei voi myöskään jakaa pieniin osiin, sillä se vaarantaisi merkittävien hankkeiden joustavan rahoitusmahdollisuuden. Kolmelle ELY-keskukselle jaettuna varojen käyttö on joustavaa ja tarkoituksenmukaista.*
- *Kalatalouden tehtävien vastuu on valtioneuvoston ohjesäännön mukaan maa- ja metsätalousministeriöllä, mutta aluehallinnon henkilöresurssit ovat työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan virastoissa ELY-keskuksissa. Tämä on koettu epäkohdaksi.*